

öğr. gör. dr. fatih şahin (sorumlu yazar|corresponding author)
karadeniz teknik üniversitesi, mimarlık fakültesi, mimarlık bölümü
fatihshahin@ktu.edu.tr orcid: 0000-0002-3824-9069

yük. mimar yousef sennou
karadeniz teknik üniversitesi, mimarlık fakültesi, mimarlık bölümü
ysf.sennou@hotmail.com orcid:0000-0001-5524-2996

EMRE AROLAT TASARIMLARININ MİMARİ MEKÂN OKUMALARI*

araştırma makalesi|research article
başvuru tarihi|received: 07.02.2022 kabul tarihi|accepted: 26.04.2022

ÖZET

Günümüz mimarlığı, birçok akım, teori, ideoloji ve düşüncelerin biraradlığını karmaşık, çoğulculuk yaklaşımları ile sürdürmektedir. Fiziksel ve kültürel çevre içindeki değişimler, yaşamsal farklılıkların oluşması, elde edilen içerik verileri ve beklentiler mimari tasarıma yön vermektedir. Her tasarım, bir sorunsalın nasıl çözüleceğine ilişkin fikir ve iç görü arayışı ile başlarken, mimarlar verdikleri farklı yanıt ve çözüm önerileriyle yaratıcılıklarını tasarımlarında göstermektedir. Emre Arolat (EAA) tasarımları, uygulamaları, söylemleri, yarışmalardaki başarıları, akademik ve meslek örgütlerindeki çalışmaları ile son 20 yılın mimarlık gündemini belirleyen mimarlar arasındadır. Emre Arolat'ın kabul edilen mimari anlayışı/düşüncesi/fikri, üslubu/dili, temsiliyeti, tasarımsal yorumları ve eserlerinin tanıtılması ile çağdaş Türk mimarlığının gelişmesine ve anlaşılmasına katkı vereceği düşünüldüğünden, mimari çalışmalarının literatüre kazandırılarak gelecek nesillere aktarılması amaçlanmaktadır. Bu çalışma kapsamında Emre Arolat (EAA) ofisinden temin edilen farklı işlevlere sahip projeler içinden, özgün mimarisi, tematik oluşumu ve mekânsal kaliteleri ile ön plana çıkan 8 yapı ele alınmaktadır. Literatür taraması, alan çalışması ve Emre Arolat (EAA) ile dijital ortamda çevrimiçi görüşmeler neticesinde, çalışma verileri elde edilerek fiziksel mimari ve tematik oluşumlar ilişkisinde yönlendirici kaliteler yorumlanmıştır. Emre Arolat'ın (EAA) uygulamaları ve söylemleri üzerinden yapılan mimari mekân okumaları, tasarımsal yaratıcılık üzerine farklı bir bakış açısı kazandıracak ve yeni yapılacak tasarımlar için gerekli bilgi edinimine imkân sağlayacak olan altyapı kurgulanmıştır.

Anahtar Kelime: Emre Arolat, Mimarlık, Mimari Tasarım, Mimari Üslup, Mimari Kalite

Şahin, F., Sennou, Y. (2022). Emre Arolat tasarımlarının mimari mekân okumaları. *Bodrum Journal of Art and Design*, 1(2), 118-138.

* Bu çalışma 17 Ağustos 2021 tarihinde Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiş olan "Emre Arolat'ın Mimarlığı Üzerine Monografik Bir İnceleme" başlıklı tez çalışmasından hazırlanmıştır.

ARCHITECTURAL SPACE READINGS OF EMRE AROLAT DESIGNS

ABSTRACT

Today's architecture maintains the coexistence of many movements, theories, ideologies and ideas with complex and pluralistic approaches. With the changes and differences in lifestyles in the physical and cultural environment, the obtained content data and expectations shape the architectural design. While every design starts with a search for ideas and insights on how to solve a problem, architects show their creativity in their designs with different answers and solution suggestions. Emre Arolat (EAA) has been one of the architects who determined the architectural agenda of the last 20 years with his designs, practices, discourses, success in competitions, and work in academic and professional organizations. Since it is thought that Emre Arolat's accepted architectural understanding thought/idea, style/language, representation, design interpretations and promotion of his works will contribute to the development and understanding of contemporary Turkish architecture, it is aimed to transfer his architectural works to the next generations by bringing them into the literature. Among the projects with different functions provided by Emre Arolat (EAA) office, 8 buildings that stand out with their unique architecture, thematic formation and spatial qualities are studied. As a result of literature review, field study, online interviews with Emre Arolat (EAA) in digital environment and by obtaining the study's data the guiding qualities in the relationship between physical architecture and thematic formations were interpreted. Architectural space readings based on Emre Arolat's (EAA) practices and discourses have been designed to provide a different perspective on design creativity and enable the acquisition of necessary information for new designs.

Keywords: Emre Arolat, Architecture, Architectural Design, Architectural Style, Architectural Quality

GİRİŞ

Mimarlık, insanların gereksinimlerini ve ihtiyaçlarını yerine getirebilmek için fiziki çevrenin her şekilde düzenlenmesi eylemi olarak tanımlanabilmektedir (Irmak, 2019: 1). Mimari tasarım, zamanla ilişkili hayal ürünü olan gelecekteki bir gerçeklik üstünde çalışmakta, onun için henüz gerçeğe aktarılmış olmayanın, önceden görüp tanımlaması sonrasında hayata geçirilmesi/uygulanmasıdır (Jones, 1982: 67). Tasarlamanın en önemli özelliği sezgi ve sağduyu yardımı ile gelecekteki ürünlerin ve problemlerin tespit edilmesidir (Yürekli ve Yürekli, 2004: 54). Tasarımcının/mimarın etki alanları arasında, insanların gelecekteki fiziksel gereksinimlerine mekânsal olarak alternatifli yanıt vermesi ve toplumsal diyalogun güçlendirilmesi yer almaktadır.

Mimarlığın, soyut kavramlar ile ilişki içinde kompleks ve çatışık bir yapısı bulunmaktadır. Karakter, boşluk, zaman ve ortam gibi soyut öğeleri; strüktür, malzeme ve bina gibi somut öğeleri; topoğrafya, mekanik ve statik gibi ölçülebilir etkenleri; doğa, insan ve kullanım gibi tahmin edilmesi güç olan faktörleri bir arada toplamaktadır (Yürekli ve Yürekli, 2004: 54). Cook'a (1996) göre, mimarlığın en fazla haz veren ve rahatsız eden yönü, bu ölçülebilir veya ölçülemez özelliklerinin karıştırılmasından dolayı ortaya çıkan açık uçlu bir disiplin olmasıdır.

Topluluklarda mimarlık kültürünün oluşması ve gelecek kuşaklara aktarılması, geçmişten izler taşıyan çevrenin, yapıların, yaşananların/yaşanmışlıkların tanımlanması, konuşulması, yazılması ve değerlendirilmesi ile ortaya çıkarılan düşünsel, fikirsel eylemlerin kullanılması ile mümkündür. Bu çalışmada, mimari düşünsel ve fikirsel yapısını tematik boyutta kurgulayıp uygulayan, zaman ve mekânlar arasında insanı dolaştıran, algılatan, düşündüren, öğreten, fiziki ve sosyal gereksinimlere alternatif yanıtlar sunan Emre Arolat'ın (EAA) mimari yolculuğu yaptığı tasarımlar üzerinden ele alınmaktadır. Tasarım üslubunun anlaşılmasını sağlayan fiziksel mimari ve tematik mekân kaliteleri, farklı kategorilerde yer alan tasarımlar içinden seçilen 8 adet örnek üzerinden analizleri yapılarak incelenmektedir.

MİMARİ TASARIMIN FİZİKSEL OLUŞUMLARI

Mimari tasarımda çeşitli yaklaşımlar doğrultusunda biçimlendirilen kütle mekân ilişkisi, fiziksel boyut ve çözüm önerileri üzerinden okunabilmektedir. Çalışmanın amacına uygun olarak fiziksel oluşumlar ve mimari ile ilgili yapılan araştırmalardan ve analizlerden mekânsal kalite çıkarımları yapılarak formu anlamaya ve yapının, mekânın özüne inmeye yönelik yöntem ortaya çıkarılmaktadır. Bu kapsamda, Emre Arolat'ın (EAA) tasarımlarında ön plana çıkan fiziksel oluşum kalitelerinin belirlenmesi ve analiz yöntemleri için aşağıda verilen kaynaklar incelenmiştir.

- Jürgen Joedicke (1985), *Space and Form in Architecture*
- Robert L. Vickery (1986), *Sharing Architecture*
- Egon Schirmbeck (1987), *Idea, Form and Architecture*
- Pierre Meiss (1989), *Elements of Architecture*
- Esen Onat (1991), *Mimarlık, Form ve Geometri*
- Rob Krier (1991), *Architectural Composition*
- Roger H. Clark ve Michael Pause (1996), *Precedents in Architecture*
- Geoffrey H. Baker (1997), *Design Strategies in Architecture*
- Francis D. K. Ching (2002), *Architecture: Form, Space and Order*

Fiziksel oluşum analizlerinin teknik ve kalitelerin belirlenmesi için araştırılan yazarların ortaya koydukları tanımlamalar, açıklamalar, örneklemeler ve değerlendirmelerden; form oluşumu; boşaltma, ekleme, boşaltma ve ekleme, parçalanma, bütünleştirme, serbest olarak sağlanırken, kütleli çözümler için; mekânsal düzen, dizimsel kurgu, sirkülasyon, odak mekânlar, mekânsal kapalılık, iç-dış ilişkisi ve diğer kalitelerin yapılar üzerinde incelenmesi mekânsal okuma altlığını oluşturmaktadır.

Formun Biçimlenmesi: Ching'e (2002) göre asal geometrik şekiller üçgen, kare ve dairedir. Diğer geometrik şekillerin ise bunlardan türeyen varyasyonlar olduğu kabul edilmektedir. Asal formlara farklı değişiklikler uygulamak, mimaride yer alan temel biçimleri (kare, üçgen ve daire) ortaya çıkarmaktadır. Forma yapılan müdahaleler, ekleme, boşaltma şeklinde ya da daha kapsamlı biçimler için ikisinin bir araya getirilmesi ile olabilmektedir. Bu durumda oluşan etkide kullanılan geometrinin görsel etkilerinin yanı sıra düzenleme biçiminin, organizasyonun da görsel etkisinin olacağı bilinmektedir (Onat, 1991: 4).

Mekânsal Düzen-Dizimsel Kurgu: Mekân, mimarlığın bütününe ilişkin biçimsel bir olgu olarak tariflenmektedir. Mekânı algılayabilmek, yapıyı kavramanın ve anlamının en kolay yolu olarak görülmektedir (Gür, 1996; Demirkaya, 1999: 8). Mekânların kullanıcı gereksinimlerine alternatifli yanıt vermesi, mekânsal örgütlenmenin farklılaşması/çeşitlenmesi ve eylemlerin içeriği ile örtüştürülmesi için tasarlanan kurgu yöntemi ardışık mekân oluşumunu sağlamaktadır (Şahin, 2005; Şahin, 2011: 221).

Mimari tasarım, mekânsal biraradılığı estetik, kullanışlı ve dayanıklı biçimde sunan organizasyon sürecini kapsamaktadır. Mekânsal deneyimler, tasarımcının kara kutu düşüncelerini görünür kılmakta, kurgusal mekân akışkanlığını ve paylaşılan ürünlerin/objelerin somutlaşmasına, anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. Mekân örgütlenmesinde, tasarımcının kullandığı araçların yanında, tasarımcıyı ve süreci etkileyecek etkenler ortaya çıkmaktadır (Dinçer, 2005: 37).

Sirkülasyon: Sirkülasyon alanları, fiziksel çevrenin önemli bir bileşeni olup kent ölçeğinden bina ölçeğine kadar her ölçekte anlamsal, biçimsel ve kavramsal olarak varlık göstermektedir. Farklı mekânları birbirine bağlayan sirkülasyon alanları, hacim ya da yüzey gibi fiziksel olarak buldukları gibi kavramsal olarak da görülebilmektedir (Canbakal Ataoğlu, 2009: 19). Sirkülasyonun biçimlenmesi ile mekân organizasyonu birbirine doğrudan etkilemektedir. Özellikle karmaşık fonksiyonlu binalarda sirkülasyon sisteminin biçimine karar verilmesi, bir anlamda binanın mekânsal düzeninin belirlenmesi anlamına gelmektedir (Ching, 2002; İnceoğlu, 2004: 35).

Odak Mekân: Odak noktaları, sınırlanan bir mekânın simgesel, biçimsel ve kullanımsal özelliğinin eylemsel/davranışsal mekâna dönüşümüyle yeni bir karakter kazanmaktadır. Çevrenin sahip olduğu özelliklerden farklılık gösteren elemanlar ve bileşenler ile işlevsel olarak merkez teşkil eden mekânlar, odak olarak kabul edilmektedir. Odak mekânlarının niteliği, niceliği ve sunulan aktivitelerin çeşitliliği kullanım yoğunluğunu olumlu/olumsuz etkilemekte ve mekânsal örüntülerin farklılaşmasına neden olmaktadır (Şahin, 2011: 120).

Mekânsal Kapalılık: Mekânın kapalılık etkisine sahip olması, mekânın kolay okunabilmesini sağlamakta ve insanı saran, içine alan kuşatılmışlık etkilerini de beraberinde getirmektedir. Belirlenmişlik, her mekânın temel bir karakteri olup; orada olmanın, çevre kapalılığının bir temel türü olarak ele alınmaktadır (Çevik, 1991: 24). Ayrıca, bir mekânı aktif ve sosyal bir mekân yapan etkenler arasında da kapalılık oranının yarattığı etki yüksek bir değer taşımaktadır (Özdoğan, 2002: 89).

İç-Dış İlişkisi: Özel bir işlevi olan yapı ya da yapı kompleksinin bir parçası olup dışarıdan gelecek kullanıcıya açık olan saydam örtülü içler kentsel yaşantıya doğrudan bir katkı sağlamakta ve önemli bir çekim merkezi oluşturmaktadır. Mekânlar ve işlevler açısından daha yoğun programlara sahiptirler. Yapı, kentsel konuma ve işlevine kimi zaman daha merkezde ve içe dönük, kimi zamansa eşikte dışla; bazen bir sokak ya da doğa ile bütünleşerek çekim alanı yaratmaktadır (Ersoy ve Süer, 2002: 64).

Diğer Kaliteler: Eylem mekânı, mekân ve eylem araçları olarak eşyalar/öğeler arasındaki ilişkiler sisteminde, kullanıcıların farklı gereksinimlerine karşılık gerçekleştirme mekânını yerine getirme, mekânsal kalitenin ön planda olmasını sağlamaktadır (Çevik, 1991: 18). Diğer kaliteler; fiziksel mimari mekâna bağlı kaliteleri belirleyici, vurgulayıcı ve niteliğini artırmaları açısından önem taşımaktadır (Şahin, 2011: 66).

MİMARİ TASARIMIN TEMATİK OLUŞUMLARI

Tematik yaklaşım, tasarımın gelişmesini, değişmesini sağlayan fikrîsel, düşünsel verilerin kullanımını ve fiziksel mimariye yansımalarını anlamsallık katarak göstermektedir. Bu kapsamda, Emre Arolat'ın (EAA) tasarımlarında ön plana çıkan tematik kavramların belirlenmesi ve tematik oluşumun detay analizi için Emre Arolat'ın katıldığı/içinde olduğu seminerler, dergiler, kitaplar, TV programları ve gazeteler incelenerek EAA'nın mimarlık felsefesini açıklayan söylem/kavramlar karma bir şekilde tespit edilmiştir. Her proje konusunda farklılık gösteren söylem/kavramların netleştirilmesi, ekleme/çıkarma yapılarak düzenlenmesi için Emre Arolat (EAA) ile dijital ortamda görüşmeler gerçekleştirilmiştir (Arolat, 2021a; Arolat, 2021b). Buna göre tematik oluşum içinde yer alan Mimari Kalite ve Geçişkenlik kavramları bütün projelerde dikkat edilen ve daha çok önemsenen sübjektif bir yorumda kaldığından detay analizleri dışında bırakılmıştır. Emre Arolat'ın (EAA) araştırma için seçilen tasarımları; işlevlerine göre sınıflandırılıp ölçeğine, niteliklerine, detay çözümlerinin benzer/farklı yönlerine, özgünlük değerini artıran fikrîsel alt yapısına bağlı tasarımcının mimarlığı/üslubu hakkında bilgi veren söylem/kavramların; Bağlamsallık/İz Sürmek, Kamusal/Geçirgenlik, İmgenin Sarsılması, Sürdürülebilirlik olmasına görüşmeler sonucunda karar verilmiştir.

Bağlamsallık/İz Sürmek: Mimaride bağlam, farklı perspektiflerin bir araya geldiği, sübjektif değerlendirme içinde algısal değişimler gösteren melez bir kavram olarak tanımlanmaktadır (Arolat, 2020: 13). Biçimsel ve anlamsal kurguların işlevsel gereksinimler üzerinde tarihi ve çevresel referanslar ile desteklenerek karmaşık ilişkilerin çözümlendiği tasarım boyutu, mimari düzlemde önem kazanmaktadır (Shane, 1976: 677). Tematik tasarımda bağlam, bir yerin kültürel ve fiziksel verilerinin göz önünde bulundurulmasını ve toplumsal, ruhsal karakterlerinin aranmasını sağlayarak süreci yönlendirmektedir (Gür, 2007: 1).

Kamusallık/Geçirgenlik: Kamusal sınıfları üzerinde taşıyan olgu herkes tarafından görülebilir, duyulabilir ve olası en geniş açıklığa sahip bir durumu karşımıza çıkarmaktadır. Aynı zamanda bize ait olan özel olanın dışında, hepimiz için ortak bir dünyayı ifade etmektedir (Arendt, 1994: 67). Kamusal, toplumda çok geniş bir dengenin parçasıdır. Ayrıca politik davranışlar, haklar kavramı, ailenin düzenlenmesi ve devletin sınırları gibi daha geniş bir bütünün parçası olarak taşıdığı anlamlar vardır (Sennett, 1996: 43).

Kamusal olan eylem/kamusal olma, kamusal açılarından farklı derecelere sahip olabilmektedir. Bu farklı güçte kamusal taşıyan eylemler kendileri için en uygun, en anlamlı mekân bulma çabası içindedirler (Arolat ve Paşolar, 2007: 32). Buna göre kamusal mekânı kullananların, kamusal eylemde, davranışta bulunanların gösterdikleri belli kaliteler eylemin kamusallığını belirlemektedir (Sennett, 1996; Şahin, 2011: 20). Kamusal mekânlar, kentlilerin her şeyden önce paylaşmayı hissedebilecekleri, yetkililerin izni olmadan ya da hiçbir gerekçe öne sürmek zorunda kalmadan gidebilecekleri bir yerdir. Bu keyfiyet, kamusal mekânın, özel mülkiyetteki mekânlardan daha özgür bir davranma alanı sunduğu anlamına gelebilmektedir (Rapoport, 1990: 33).

İmgenin Sarsılması: İmge oluşumu, çevrenin sunduğu soyut ve somut bilgilerin toplamı üzerinden bellekteki temsili durumuyla okunmaktadır (Önem, 2004: 23). İnsan ve çevre arasında kurulan diyalog, algı değişiminin olumlu kullanımı, tanımak/tanıtılmak, fiziksel ve psikolojik davranışların biçimlenmesindeki üstlenilen rol bellekte yer alan imge durumuyla özetlenmektedir. Kişilerin hafızalarında görselleştirilen imgeler, yere, mekâna, kente dair değişim gösterse de çevresel bileşenler, yaşananlar/yaşanmışlıklar, parçalanmış anlam çıkarımları üzerinden bütünde toplumsal imgenin bulunmasını desteklemektedir (Eraydın, 2016: 832). İmge, bireylerin zihinsel yapısında duyumsal farklılıklara rağmen, nesnel öğelerin bir uyarıcı olup olmamasına bakılmaksızın, hayali bir zeminde yorumlanması olarak görülmektedir. İmge olan bir obje, ilk algılama sürecinden sonra, bağlamından bağımsız hatırlama serileri içinde yenilenen imge üretimini zihin üzerinden tekrar yapmaktadır. Bu süreçte imgeyle kurulan bağ, bireysel ve kolektif hafıza ilişkisini güçlendirmekte ve kurguladığı üretimin ilk andaki anlamından daha fazlasını ortaya çıkarmaktadır (Berger, 2019: 52).

Sürdürülebilirlik: Sürdürülebilirlik kapsamında çevresel mimarlık, yeşil mimarlık ve eko-tasarım gibi kavramlarla ifade edilen aktiviteler, yaşadığımız ekosistemde canlı veya cansız olmak üzere bütün varlıkların birlikte yaşamını sağlayan ve çevresel sağlığı koruyan mimari çözümler üretmektedir (Gültekin, 2007: 121). Sürdürülebilir tasarım, en azla yetinip çoğu bulabilmektir. Fazla miktarda atık üreten mekanik sistemlerin yerine, yenilenebilir, küresel ısınmayı tetiklemeyen ve kirlilik üretmeyen enerji kaynakları tercih edilmektedir. Sürdürülebilirlik, malzeme kalitesinin ötesinde fikirlerin ve düşüncelerin biçimsel kalitesiyle ilgilenmektedir (Foster, 2001: 34). Tasarımsal kurgu, bugünün gereksinimlerinin karşılanması için doğal kaynakların tüketilmeden gelecek nesillere aktarılmasını, binaların çevresel etkileri ve enerji kullanımı, sosyo-ekonomik sürdürülebilirlik konularını içermektedir (Rogers, 2001: 38).

ÇALIŞMANIN AMACI VE YÖNTEMİ

Emre Arolat'ın (EAA) aldığı ödüllerle kabul edilen başarısının yanında, mimari yaklaşımı/felsefesini yansıtan uygulamalarının literatüre kazandırılması ve gelecek nesillere aktarılması önemli görülmektedir. Mimari üslubu/dili temsiliyeti, nitelikli çalışma ve düşüncelerinin tanıtılması ile çağdaş Türk mimarlığının gelişmesine ve anlaşılmasına katkı vereceği düşünüldüğünden anlayışının ve eserlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmada yöntem olarak literatür araştırması, alan çalışması/yerinde tespit, gözlem, fotoğrafçılık ve tasarımcıyla (Emre Arolat-EAA) online görüşme tekniği kullanılmıştır.

Literatür Araştırması: Konu ile ilgili genel literatür araştırması yapılmıştır. Emre Arolat'ın tasarımları için benimsediği fiziksel ve tematik mekân kalitelerinin belirlenmesi, bilgi kaynağına yönelik eskizler, fotoğraflar, çizimler, notlar, seminerler, konu ile ilgili yapılan tezler, yazılan kitaplar ve EAA ofisinin 2004-2022 yılları arasında tasarladığı, uygulama-fikir projeleri incelenmiştir.

Alan Çalışması: Bu aşamada mimari uygulamaların form oluşumları, mekânsal düzen-dizimsel kurguları, sirkülasyon-odak mekânları, mekânsal kapalılık-iç-dış ilişkisi, tasarımların destekleyen diğer kalitelerin mekânsal yansımaları yerinde tespit edilmiştir. Sunmuş olduğu mimari mekân kalitelerinin farklılaşması, alışılmışın ötesinde yenilikçiliği, özgün tasarım düşüncesi dikkate alınarak seçilen ve yerinde incelenen, Sancaklar Cami, Dalaman Havalimanı, Bergama Kültür Merkezi, Antakya Müze Oteli, Zorlu Center, ODTÜ Araştırma Merkezi, Folkart Narlıdere Konutları, İstanbul Resim ve Heykel Müzesi kendi işlevi içinde etkili örnekler olduğu ortaya konmuştur. İncelenen yapılar üzerinden elde edilen veriler, fiziksel oluşum analizleri için grafiksel olarak tablolara dönüştürülerek yorumlanmıştır.

Tasarımcıyla Görüşme: Fiziksel mimariyi destekleyen imgesel oluşum kalitelerini tespit edebilecek nitelikte sorular hazırlanarak dijital ortamda online görüşme tekniği ile Emre Arolat (EAA) ile 03.06.2021 ve 17.06.2021 tarihlerinde görüşülmüştür. Alan çalışması yapılan örnekler üzerinden konsept kurgusunun belirlenmesi için ilk görüşme pilot çalışması olarak kabul edilip, ikinci görüşmede elde edilen veriler ile tematik oluşum analiz çalışmalarına yön verilmiştir.

Çalışmanın Kapsamı: Mimari uygulama projesine ilişkin sınıflandırmalar, üretim biçimine ve işlevselliğine göre yapılmıştır. Çalışma kapsamında incelenen 8 yapı, Emre Arolat (EAA) tasarımları arasında birbirinden farklı işlevlere sahip; ölçeğine, niteliklerine ve detay çözümlerinin benzer/farklı yönlerine göre sınıflandırılmıştır. Buna göre seçilen işlevler, dini yapılar, ulaşım yapıları, kültür yapıları, otel, karma yapılar, eğitim yapıları, konut, restorasyon projeleri olarak ayrılmıştır.

BULGULAR VE İRDELEMELER

Fiziksel oluşum analizleri için EAA ofisinden temin edilip incelenen 8 yapının mimari teknik çizimleri yeniden yapılmıştır. Analiz tablolarında yer alan form oluşumu için kademeli düzlemsel üç boyutlu perspektif diyagramı kullanılmış ve kütle çözümlenmesine ilişkin biçimlenme kararları sıralanmıştır. Yapıların mekân örgütlenmesini sağlayan, mekânsal düzen-dizimsel kurgu, sirkülasyon-odak mekân, mekânsal kapalılık-iç-dış ilişkisi/akışkanlık kaliteleri plan ve kesitler

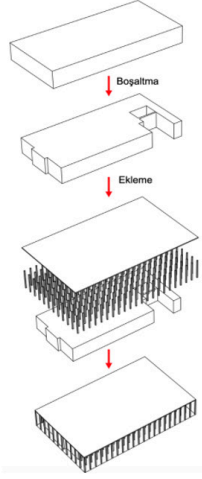
üzerinden analiz edilerek incelenmiştir. Diğer kaliteler analizi için gerekli olan mimari öğelerin görselleri EAA arşivinden alınmış ve yerinde yapılan gözlemler ile nitelikleri belirlenmiştir (Tablo 1-8).

Tablo 1. Sancaklar Cami Fiziksel Oluşum Analizi

SANCAKLAR CAMİ																																																																																																																																																							
FORM OLUŞUMU	MEKÂNSAL DÜZEN-DİZİMSEL KURGU																																																																																																																																																						
<p>a</p>	<p>b</p> <p>MEKÂNSAL DÜZEN-DİZİMSEL KURGU</p> <ul style="list-style-type: none"> Ana İbadet Alanı Kadınlar Mahfili Mihriap Vazir Kürsüsü Minber Müezzin Mahfili Minare Ayakkabilik Abdesthane - WC İmam Lojmanı Güçöğhane Kütüphane 																																																																																																																																																						
ŞİRKÜLASYON-ODAK MEKÂN	MEKÂNSAL KAPALILIK-İÇ-DIŞ İLİŞKİSİ																																																																																																																																																						
<p>c</p>	<p>d</p>																																																																																																																																																						
DİĞER KALİTELER																																																																																																																																																							
<p>e</p> <table border="1"> <tr> <td>SU</td> <td>☒</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Havuz</td> <td>☒</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Çeşme</td> <td>☒</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Kanal</td> <td>☒</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Doğal</td> <td>☒</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>YEŞİL</td> <td>☒</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Çim</td> <td>☒</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Çiçek</td> <td>☒</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Çalı</td> <td>☒</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Ağaç</td> <td>☒</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>AYDINLATMA</td> <td>☒</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Doğal / Çeşitli Kayn.</td> <td>☒</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Doğal / Tavan Kayn.</td> <td>☒</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Yapay / Dolaysız</td> <td>☒</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Yapay / Dolaylı</td> <td>☒</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	SU	☒				Havuz	☒				Çeşme	☒				Kanal	☒				Doğal	☒				YEŞİL	☒				Çim	☒				Çiçek	☒				Çalı	☒				Ağaç	☒				AYDINLATMA	☒				Doğal / Çeşitli Kayn.	☒				Doğal / Tavan Kayn.	☒				Yapay / Dolaysız	☒				Yapay / Dolaylı	☒				<p>f</p> <table border="1"> <tr> <td>KOT FARKI</td> <td>☒</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Rampalı</td> <td>☒</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Merdivenli</td> <td>☒</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Çökertmeli</td> <td>☒</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Yükseltli</td> <td>☒</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>RENK</td> <td>☒</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Asma</td> <td>☒</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Ana</td> <td>☒</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Sıcak</td> <td>☒</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Soğuk</td> <td>☒</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>DOKU</td> <td>☒</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Doğal</td> <td>☒</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Yapay</td> <td>☒</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Sert</td> <td>☒</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Yumuşak</td> <td>☒</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	KOT FARKI	☒				Rampalı	☒				Merdivenli	☒				Çökertmeli	☒				Yükseltli	☒				RENK	☒				Asma	☒				Ana	☒				Sıcak	☒				Soğuk	☒				DOKU	☒				Doğal	☒				Yapay	☒				Sert	☒				Yumuşak	☒			
SU	☒																																																																																																																																																						
Havuz	☒																																																																																																																																																						
Çeşme	☒																																																																																																																																																						
Kanal	☒																																																																																																																																																						
Doğal	☒																																																																																																																																																						
YEŞİL	☒																																																																																																																																																						
Çim	☒																																																																																																																																																						
Çiçek	☒																																																																																																																																																						
Çalı	☒																																																																																																																																																						
Ağaç	☒																																																																																																																																																						
AYDINLATMA	☒																																																																																																																																																						
Doğal / Çeşitli Kayn.	☒																																																																																																																																																						
Doğal / Tavan Kayn.	☒																																																																																																																																																						
Yapay / Dolaysız	☒																																																																																																																																																						
Yapay / Dolaylı	☒																																																																																																																																																						
KOT FARKI	☒																																																																																																																																																						
Rampalı	☒																																																																																																																																																						
Merdivenli	☒																																																																																																																																																						
Çökertmeli	☒																																																																																																																																																						
Yükseltli	☒																																																																																																																																																						
RENK	☒																																																																																																																																																						
Asma	☒																																																																																																																																																						
Ana	☒																																																																																																																																																						
Sıcak	☒																																																																																																																																																						
Soğuk	☒																																																																																																																																																						
DOKU	☒																																																																																																																																																						
Doğal	☒																																																																																																																																																						
Yapay	☒																																																																																																																																																						
Sert	☒																																																																																																																																																						
Yumuşak	☒																																																																																																																																																						

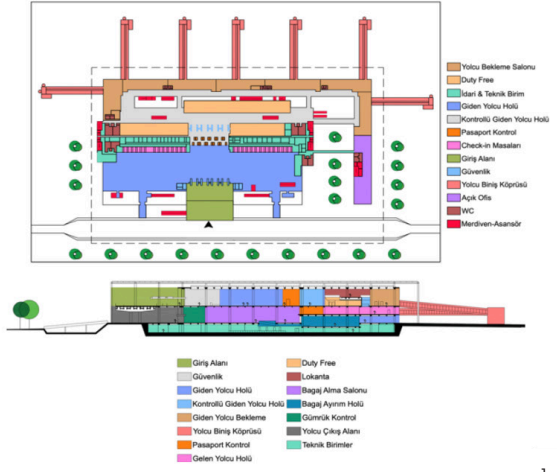
Tablo 2. Dalaman Havalimanı Fiziksel Oluşum Analizi

DALAMAN HAVALİMANI
FORM OLUŞUMU

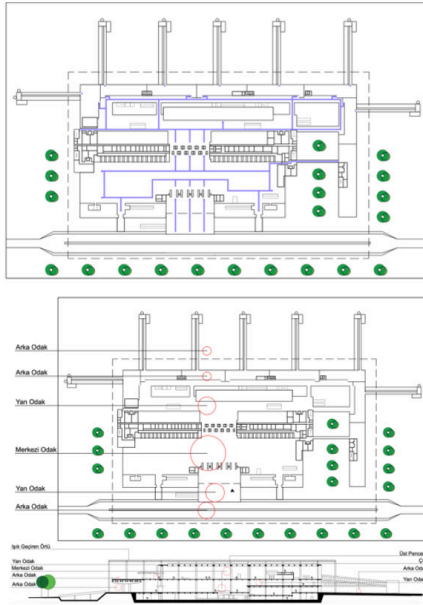
a

MEKÂNSAL DÜZEN-DİZİMSSEL KURGU

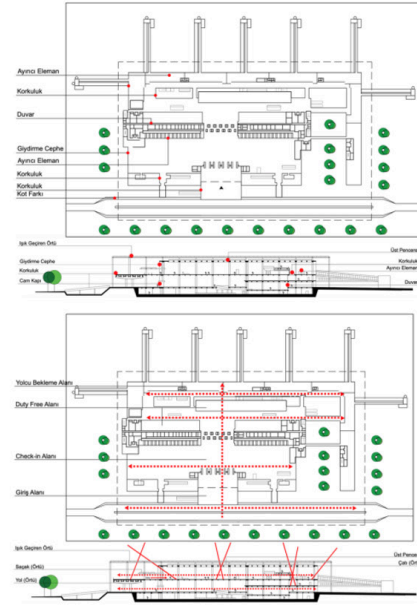
b

SİRKÜLASYON-ODAK MEKÂN

c

MEKÂNSAL KAPALILIK-İÇ-DIŞ İLİŞKİSİ

d

DiĞER KALİTELER

SU			
Havuz			Bina içinde veya etrafında su kullanılmamıştır.
Çeşme			
Kanal			
Doğal			
YEŞİL			
Çim	•		
Çiçek	•		
Çalı	•		
Ağaç	•		
AYDINLATMA			
Doğal / Cephe Kayn.	•		
Doğal / Tavan Kayn.	•		
Yapay / Dolaysız	•		
Yapay / Dolaylı	•		

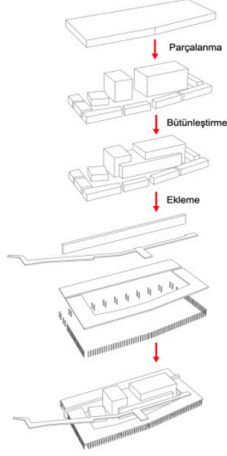
e

KOT FARKI			
Rampalı	•		
Merdivenli	•		
Çöktürmeli	•		
Yükseltmeli	•		
RENK			
Ana	•		
Ara	•		
Sıcak	•		
Soğuk	•		
DOKU			
Doğal	•		
Yapay	•		
Sert	•		
Yumuşak	•		

f

Tablo 3. Bergama Kültür Merkezi Fiziksel Oluşum Analizi

BERGAMA KÜLTÜR MERKEZİ
FORM OLUŞUMU

a

MEKÂNSAL DÜZEN-DİZİMSEL KURGU

b

SİRKÜLASYON-ODAK MEKÂN

c

MEKÂNSAL KAPALILIK-İÇ-DIŞ İLİŞKİSİ

d

DİĞER KALİTELER

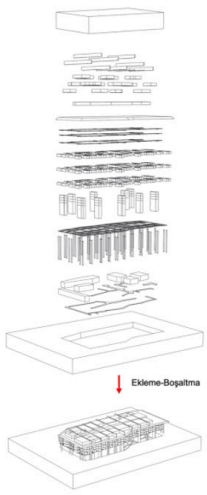
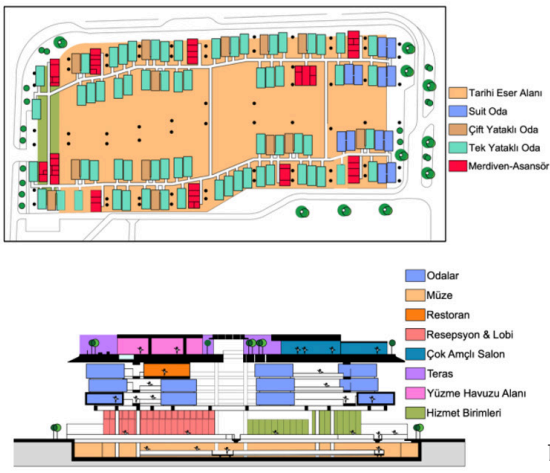
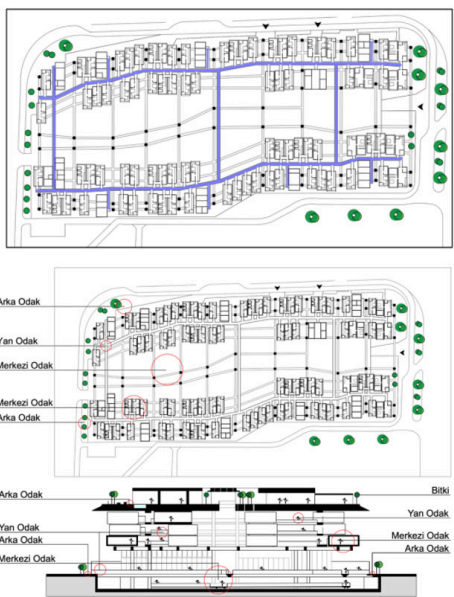

SU				
Havuz	•			
Çeşme				
Kanal				
Doğal				
YEŞİL				
Çim	•			
Çiçek				
Çalı	•			
Ağaç	•			
AYDINLATMA				
Doğal / Cephe Kayn.	•			
Doğal / Tavan Kayn.	•			
Yapay / Dolaysız	•			
Yapay / Dolaylı	•			

e

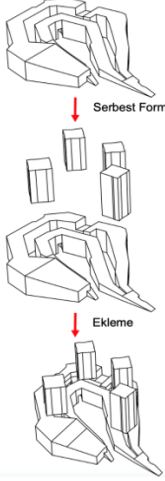
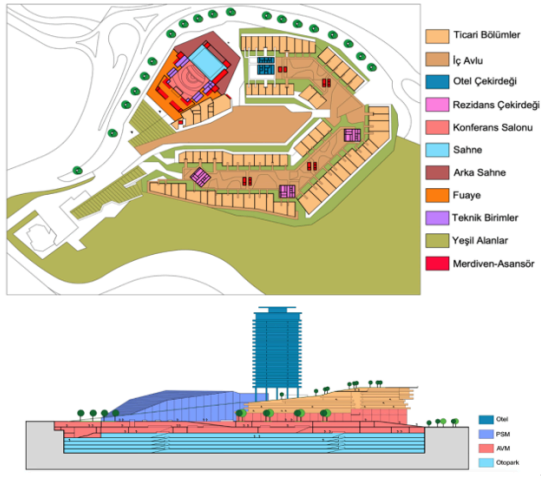
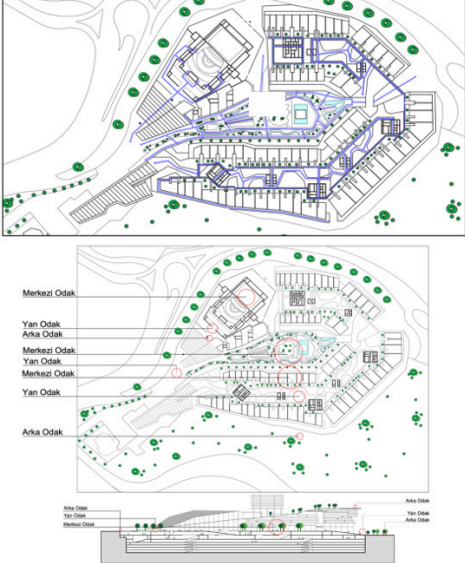
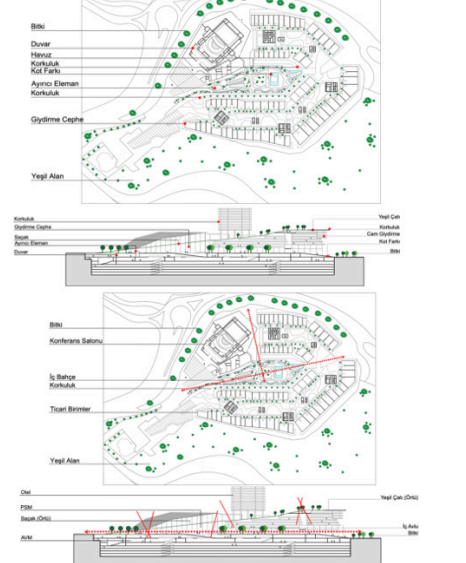
KOT FARKI				
Rampalı	•			
Merdivenli	•			
Çöktürmeli	•			
Yükseltili	•			
RENK				
Ana	•			
Ara	•			
Sıcak	•			
Soğuk	•			
DOKU				
Doğal	•			
Yapay	•			
Sert	•			
Yumuşak	•			

f

Tablo 4. Antakya Müze Oteli Fiziksel Oluşum Analizi

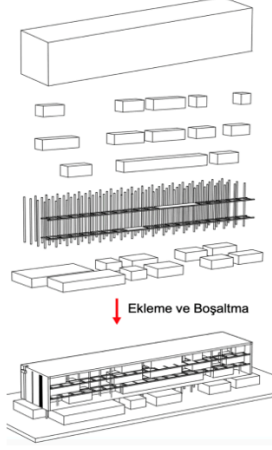
ANTAKYA MÜZE OTELI FORM OLUŞUMU	MEKÂNSAL DÜZEN-DİZİMSSEL KURGU																																																																																																																								
<p>a</p> 	<p>b</p> 																																																																																																																								
SİRKÜLASYON-ODAK MEKÂN	MEKÂNSAL KAPALILIK-İÇ-DIŞ İLİŞKİSİ																																																																																																																								
<p>c</p> 	<p>d</p> 																																																																																																																								
DİĞER KALİTELER																																																																																																																									
<p>e</p> <table border="1" data-bbox="247 1646 774 1937"> <tbody> <tr> <td>SU</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Havuz</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Çeşme</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Kanal</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Doğal</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>YEŞİL</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Çim</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Çiçek</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Çalı</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Áğaç</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>AYDINLATMA</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Doğal / Çeşme Kayn.</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Doğal / Tavan Kayn.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Yapay / Dolaysız</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Yapay / Dolaylı</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	SU				Havuz	•			Çeşme				Kanal				Doğal				YEŞİL				Çim	•			Çiçek				Çalı	•			Áğaç				AYDINLATMA				Doğal / Çeşme Kayn.	•			Doğal / Tavan Kayn.				Yapay / Dolaysız	•			Yapay / Dolaylı	•			<p>f</p> <table border="1" data-bbox="805 1646 1332 1937"> <tbody> <tr> <td>KOT FARKI</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Rampalı</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Merdivenli</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Çöktümlü</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Yükseltli</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>RENK</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Ana</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Ara</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Sıcak</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Soğuk</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>DOKU</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Doğal</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Yapay</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Sert</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Yumuşak</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	KOT FARKI				Rampalı	•			Merdivenli	•			Çöktümlü				Yükseltli	•			RENK				Ana				Ara	•			Sıcak	•			Soğuk	•			DOKU				Doğal	•			Yapay	•			Sert	•			Yumuşak	•		
SU																																																																																																																									
Havuz	•																																																																																																																								
Çeşme																																																																																																																									
Kanal																																																																																																																									
Doğal																																																																																																																									
YEŞİL																																																																																																																									
Çim	•																																																																																																																								
Çiçek																																																																																																																									
Çalı	•																																																																																																																								
Áğaç																																																																																																																									
AYDINLATMA																																																																																																																									
Doğal / Çeşme Kayn.	•																																																																																																																								
Doğal / Tavan Kayn.																																																																																																																									
Yapay / Dolaysız	•																																																																																																																								
Yapay / Dolaylı	•																																																																																																																								
KOT FARKI																																																																																																																									
Rampalı	•																																																																																																																								
Merdivenli	•																																																																																																																								
Çöktümlü																																																																																																																									
Yükseltli	•																																																																																																																								
RENK																																																																																																																									
Ana																																																																																																																									
Ara	•																																																																																																																								
Sıcak	•																																																																																																																								
Soğuk	•																																																																																																																								
DOKU																																																																																																																									
Doğal	•																																																																																																																								
Yapay	•																																																																																																																								
Sert	•																																																																																																																								
Yumuşak	•																																																																																																																								

Tablo 5. Zorlu Center Fiziksel Oluşum Analizi

ZORLU CENTER FORM OLUŞUMU	MEKÂNSAL DÜZEN-DİZİMSSEL KURGU																																																																																																																								
<p>a</p> 	<p>b</p> 																																																																																																																								
SİRKÜLASYON-ODAK MEKÂN	MEKÂNSAL KAPALILIK-İÇ-DIŞ İLİŞKİSİ																																																																																																																								
<p>c</p> 	<p>d</p> 																																																																																																																								
DİĞER KALİTELER																																																																																																																									
<p>e</p> <table border="1"> <tbody> <tr> <td>SU</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Havuz</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Çeşme</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Kanal</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Doğal</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>YEŞİL</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Çim</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Çiçek</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Çalı</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Ağaç</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>AYDINLATMA</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Doğal / Cephe Kayn.</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Doğal / Tavan Kayn.</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Yapay / Dolaysız</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Yapay / Dolaylı</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	SU				Havuz	•			Çeşme	•			Kanal	•			Doğal	•			YEŞİL				Çim	•			Çiçek	•			Çalı	•			Ağaç	•			AYDINLATMA				Doğal / Cephe Kayn.	•			Doğal / Tavan Kayn.	•			Yapay / Dolaysız	•			Yapay / Dolaylı	•			<p>f</p> <table border="1"> <tbody> <tr> <td>KOT FARKI</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Rampah</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Merdivenli</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Çöktürmeli</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Yükseltmeli</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>RENK</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Ana</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Ara</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Sıcak</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Soğuk</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>DOKU</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Doğal</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Yapay</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Sert</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Yumuşak</td> <td>•</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	KOT FARKI				Rampah	•			Merdivenli	•			Çöktürmeli	•			Yükseltmeli	•			RENK				Ana	•			Ara	•			Sıcak	•			Soğuk	•			DOKU				Doğal	•			Yapay	•			Sert	•			Yumuşak	•		
SU																																																																																																																									
Havuz	•																																																																																																																								
Çeşme	•																																																																																																																								
Kanal	•																																																																																																																								
Doğal	•																																																																																																																								
YEŞİL																																																																																																																									
Çim	•																																																																																																																								
Çiçek	•																																																																																																																								
Çalı	•																																																																																																																								
Ağaç	•																																																																																																																								
AYDINLATMA																																																																																																																									
Doğal / Cephe Kayn.	•																																																																																																																								
Doğal / Tavan Kayn.	•																																																																																																																								
Yapay / Dolaysız	•																																																																																																																								
Yapay / Dolaylı	•																																																																																																																								
KOT FARKI																																																																																																																									
Rampah	•																																																																																																																								
Merdivenli	•																																																																																																																								
Çöktürmeli	•																																																																																																																								
Yükseltmeli	•																																																																																																																								
RENK																																																																																																																									
Ana	•																																																																																																																								
Ara	•																																																																																																																								
Sıcak	•																																																																																																																								
Soğuk	•																																																																																																																								
DOKU																																																																																																																									
Doğal	•																																																																																																																								
Yapay	•																																																																																																																								
Sert	•																																																																																																																								
Yumuşak	•																																																																																																																								

Tablo 6. ODTÜ Araştırma Merkezi Fiziksel Oluşum Analizi

ODTÜ ARAŞTIRMA MERKEZİ
FORM OLUŞUMU

a

MEKÂNSAL DÜZEN-DİZİMSSEL KURGU

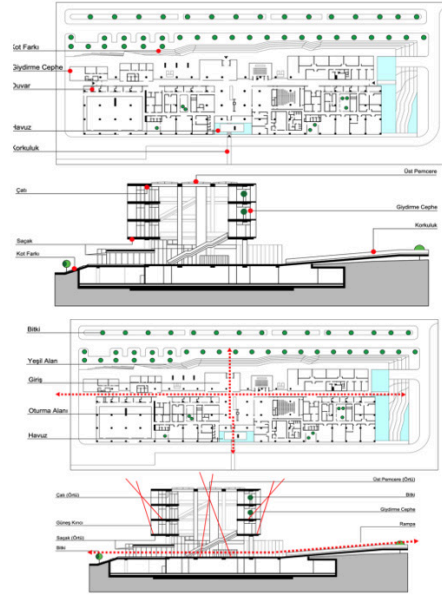
b

SİRKÜLASYON-ODAK MEKÂN

c

MEKÂNSAL KAPALILIK-İÇ-DIŞ İLİŞKİSİ

d

DIĞER KALİTELER

SU	
Havuz	•
Çeşme	
Kanal	
Doğal	
YEŞİL	
Çim	•
Çiçek	•
Çalı	•
Ağaç	•
AYDINLATMA	
Doğal / Cephe Kayn.	•
Doğal / Tavan Kayn.	•
Yapay / Dolaysız	•
Yapay / Dolaylı	•

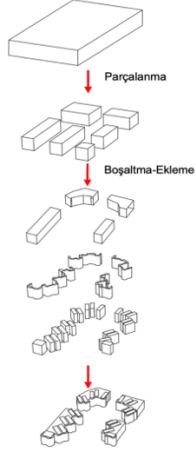
e

KOT FARKI	
Rampalı	•
Merdivenli	•
Çöktürmeli	•
Yüksehlili	•
RENK	
Ana	•
Ara	•
Sıcak	•
Soğuk	•
DOKU	
Doğal	•
Yapay	•
Sert	•
Yumuşak	•

f

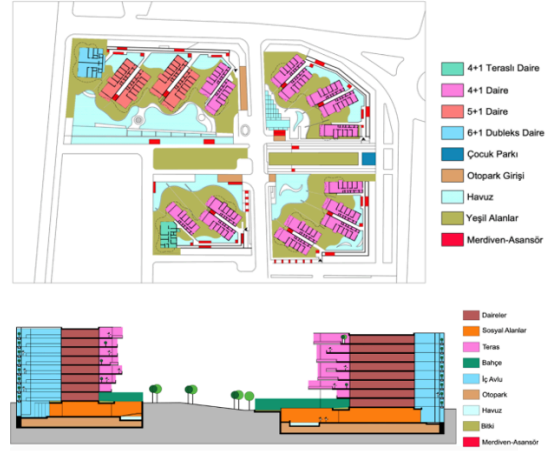
Tablo 7. ODTÜ Araştırma Merkezi Fiziksel Oluşum Analizi

FOLKART NARLIDERE EVLERİ
FORM OLUŞUMU

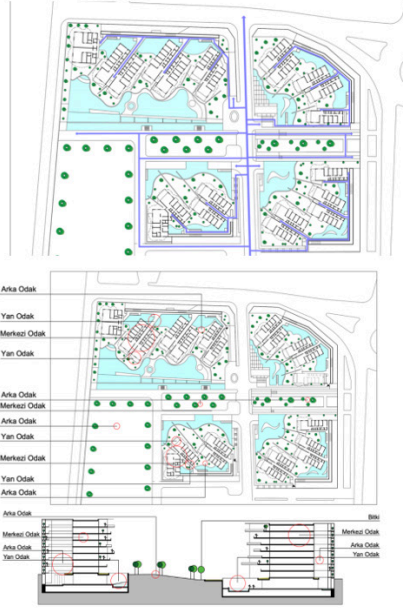
a

MEKÂNSAL DÜZEN-DİZİMSSEL KURGU

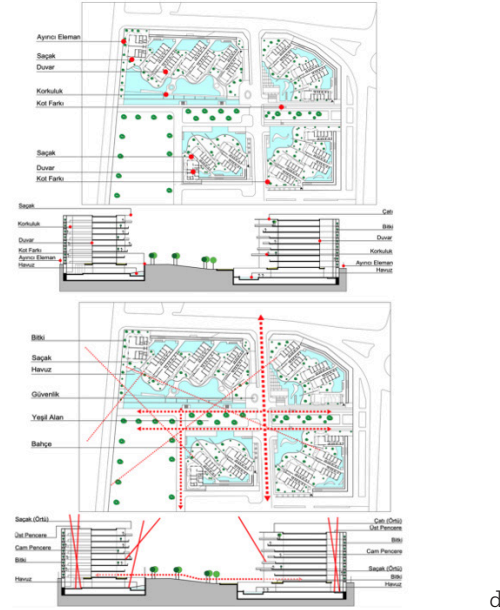
b

SİRKÜLASYON-ODAK MEKÂN

c

MEKÂNSAL KAPALILIK-İÇ-DIŞ İLİŞKİSİ

d

DİĞER KALİTELER

SU			
Havuz	•		
Çeşme			
Kanal			
Doğal			
YEŞİL			
Çim	•		
Çiçek			
Çalı			
Ağaç			
AYDINLATMA			
Doğal / Cephe Kayn.	•		
Doğal / Tavan Kayn.			
Yapay / Dolaysız			
Yapay / Dolaylı			

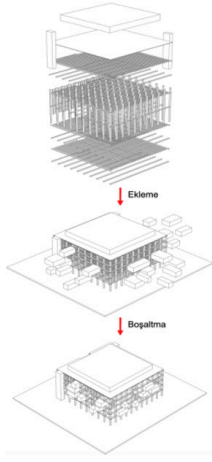
e

KOT FARKI			
Rampalı	•		
Merdivenli			
Çökertmeli			
Yükselteli			
RENK			
Ana	•		
Ara	•		
Sıcak	•		
Soğuk	•		
DOKU			
Doğal	•		
Yapay			
Sert			
Yumuşak			

f

Tablo 8. İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Fiziksel Oluşum Analizi

İSTANBUL RESİM HEYKEL MÜZESİ
FORM OLUŞUMU

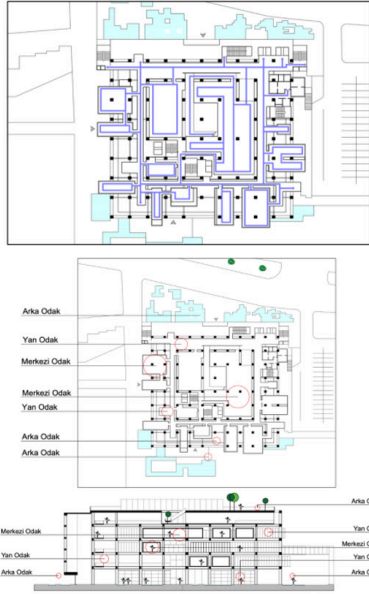
a

MEKÂNSAL DÜZEN-DİZİMSSEL KURGU

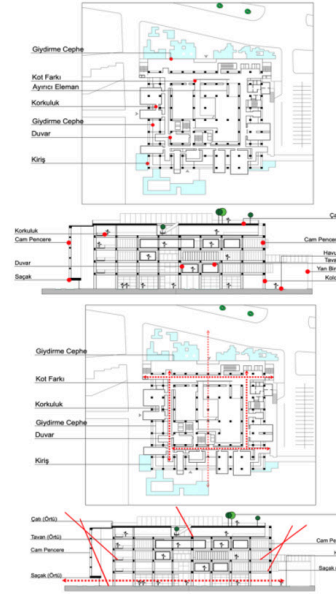
b

SİRKÜLASYON-ODAK MEKÂN

c

MEKÂNSAL KAPALILIK-İÇ-DIŞ İLİŞKİSİ

d

DiĞER KALİTELER

SU	☒			
Havuz	☒			
Çeşme	☒			
Kanal	☒			
Doğal	☒			
YEŞİL	☒			
Çim	☒			
Çiçek	☒			
Çalı	☒			
Ağaç	☒			
AYDINLATMA	☒			
Doğal / Cephe Kayn.	☒			
Doğal / Tavan Kayn.	☒			
Yapay / Dolaysız	☒			
Yapay / Dolaylı	☒			

e

KOT FARKI	☒			
Rampalı	☒			
Merdivenli	☒			
Çökertmeli	☒			
Yükseltmeli	☒			
RENK	☒			
Ana	☒			
Ara	☒			
Sıcak	☒			
Soğuk	☒			
DOKU	☒			
Doğal	☒			
Yapay	☒			
Sert	☒			
Yumuşak	☒			

f

Emre Arolat (EAA) tarafından tasarlanan yapıların incelendiği bu çalışmada, yapıların fiziksel ve tematik oluşumlarının analizleri tamamlanarak, sonucunda elde edilen verilerin irdelemeleri yapılmıştır. Seçilen yapı işlevlerine göre ayırım gösteren tasarımlar, fiziksel ve tematik oluşumları kapsamında birbirleriyle karşılaştırılmıştır. Fiziksel oluşumları üzerinden yapılan irdelemeler, analizlerde yer alan; Formun Biçimlenmesi, Mekânsal Düzen, Dizimsel Kurgu, Sirkülasyon, Odak Mekân, Mekânsal Kapalılık, İç-Dış İlişkisi/Akışkanlık ve Diğer Kaliteler başlıkları altında yapılmıştır. Tematik oluşum analizlerinde; Bağlamsallık/İz Sürmek, Kamusal/ Geçirgenlik, İmgenin Sarsılması ve Sürdürülebilirlik söylem/ kavramları üzerinden ele alınmıştır.

Fiziksel Oluşum Bulguları

Sancaklar Cami, Dalaman Havalimanı Dış Hatlar Terminali, Bergama Kültür Merkezi, Antakya Müze Otel, Zorlu Center, ODTÜ Araştırma Merkezi, Folkart Narlıdere Evleri, İstanbul Resim ve Heykel Müzesi; Formun Biçimlenmesi, Mekânsal Düzen, Dizimsel Kurgu, Sirkülasyon, Odak Mekân, Mekânsal Kapalılık, İç-Dış İlişkisi/Akışkanlık ve Diğer Kaliteler üzerinden incelenmiştir.

Formun Biçimlenmesi: Seçilen örneklerin hepsinde form oluşumu, ölçüsel farklılıklara rağmen asal olarak kullanılan dikdörtgen prizmasına aynı anda çeşitli ekleme ve boşaltma işlemlerine tabi tutulması ile ortaya çıkmaktadır.

Mekânsal Düzen/Dizimsel Kurgu: Sancaklar Cami, Bergama Kültür Merkezi içinde mekânlar bir hacim etrafında birbirine yakın işlevli olup yönelim ve biçim benzeri ortak görsel özellikleri paylaştığı için yapı kümeli organizasyona, Dalaman Havalimanı Dış Hatlar Terminali, Antakya Müze Otel, ODTÜ Araştırma Merkezi, Folkart Narlıdere Evleri, İstanbul Resim ve Heykel Müzesi içinde mekânlar, ızgara sistemi ile konumları ve üçüncü boyuttaki ilişkileri bir düzende olduğu için yapı gridal organizasyona, Zorlu Center içinde mekânlar, bir alanı çevreleyip doğrultu üzerine dizilmiş mekânlardan oluştuğu için yapı çizgisel organizasyona sahip görülmektedir.

Sancaklar Cami, iki kottan oluşan bu yapıya ana giriş üst kottan gerçekleşmektedir. Giriş ardından yarı kapalı olarak musalla taşı ile dikdörtgen prizması şeklinde minare konumlanmaktadır. Merdivenler ile alt kota ulaştırılan yürüyüş parkuru cami girişi ile bağlantılı olan avluya yönlendirmektedir. Avludan direkt ana ibadet mekânına ulaşabilmektedir. Bu mekân içinde cami bileşenleri olan mihrap, minber, vaaz kürsüsü ve müezzin mahfili bulunmaktadır. Yan mekânlarda abdesthane, WC, kadın mahfili, ayakkabılık ve doğrudan geçişi olan imam lojmanı yer almaktadır. Bunun dışında aynı kotta ana yapıdan bağımsız olarak kütüphane ve gasilhane ayrı yerlerde durmaktadır.

Dalaman Havalimanı Dış Hatlar Terminali, işlevsel olarak giden ve gelen yolcu ayırımı yapılarak iki kattan oluşmaktadır. Giden yolcu katına giriş, yükseltilmiş bir araç yolundan sağlanmaktadır. Giriş alanı ile giden yolcu holü güvenlik birimleri ile ayrılırken, holde açık görülecek şekilde iki kümeye ayrılmış sıralı check-in kontuarları ve etraflarında idari ve teknik birimler görülmektedir. Check-in kontuarları kümelerinin aralarında bulunan pasaport kontrol birimlerinden geçtikten sonra Duty Free içeren kontrollü yolcu holüne ulaşılmaktadır. Aynı yolcu holünün etrafında yapının cephe kısımlarında yolcu bekleme salonları ve ilgili mekânları bulunmaktadır. Gelen yolcu katında yolcular, ara katta bulunan gelen yolcu holüne ulaşmaktadır. Bu holde pasaport kontrolünden geçerek merdivenler ile alt katta bulunan bagaj alma salonuna geçilmektedir. Bagaj alma salonu ve gümrük kontrol alanı yolcu çıkış alanına bağlanırken en alt kat ise ağırlıklı olarak teknik birimlerden oluşmaktadır.

Bergama Kültür Merkezi, işlevsel olarak ayrılan iki kütlede ve onları saran satış birimlerden oluşmaktadır. İki kütlede biri, su havuzunun içinde olacak şekilde kütüphane olarak tasarlanırken, diğer kütle konferans salonunun ana mekânlarını içermektedir. Bu iki kütleye ulaşmak için önce etrafı saran ve yeşil bir iç avlu oluşturan satış birimlerinin arasından geçmek gerekmektedir. İç avluya geçiş sağlandıktan sonra dolaysız bir şekilde ve farklı yerlerden kültür merkezinin ana fuayesine giriş yapılmaktadır. Fuayenin etrafında bir yandan satış birimleri ve wc

yer alırken, diğer yandan konferans salonu, vestiyer, teknik birimler ve üst katta bulunan salona yönlendiren merdivenler bulunmaktadır. Bodrum katında ağırlıklı olarak teknik birimler görülmektedir. Bunun dışında avlunun içinde bulunan merdiven ve asansör ile parka ulaşım sağlayan geçiş köprüsüne geçilmektedir.

Antakya Müze Otel, genel olarak tarihi eser müzesi ve otel olmak üzere iki işleve sahiptir. Müze kısmı bodrum katındayken, otel kısmı zemin ve üst katlarda bulunmaktadır. Yapı girişleri zemin katında olup müze ve otel girişi olarak ikiye ayrılmaktadır. Müze girişi merdiven ve asansör ile müze katına yönlendirirken, otel girişi zemin katta bulunan bazı hizmet birimlerine sonrasında üst katlara geçiş sağlamaktadır. Yapının birinci, ikinci ve üçüncü katlarında birbiri ile köprüler ile bağlanan ve prefabrik modül olarak üretilen otel odaları ile düşey sirkülasyon alanları bulunmaktadır. Teras katında çeşitli sosyal, ortak ve açık alanlar yer almaktadır.

Zorlu Center, çeşitli işlevlere sahip olup birbirine bağlı iki ana kütle bölünmektedir. Birinci kütle performans ve sanat merkezine hizmet ederken, diğer kütle kalan işlevleri bulundurmaktadır. Yapı alanına girişler, biri ana giriş olmak üzere karşılıklı iki girişten sağlanmaktadır. Her iki giriş yapı içine dağılma sağlayan iç avlu ile doğrudan bağlanmaktadır. Ana girişe yakın olan performans ve sanat merkezi, kullanıcıları önce fuaye ile karşılamaktadır. Ardından düşey sirkülasyon ile zemin ve üst katta bulunan salon bölümlerine yönlendirmektedir. İç avludan geçerek yapının alt katlarında bulunan alışveriş merkezine, zemin katından itibaren giriş sağlayan otel ve rezidans kulelerine geçiş yapılmaktadır. Yapının en alt katlarda 5 kattan oluşan kapalı otoparkı yer almaktadır.

ODTÜ Araştırma Merkezi, yerleştiği alanın kot farkından dolayı yükseltilmiş bir kaide üzerinde yer almaktadır. Dolayısıyla giriş alanlarına varmak için bina etrafında bulunan merdivenlerden geçmek gerekmektedir. Yapı kapsamında, ikisi ana giriş olmak üzere toplam dört adet giriş bulunmaktadır. Ana girişler, yapının uzun kenarının ortasında yer alıp önce bir giriş alanına sonrasında ortak bir mekâna yol vermektedir. Yapının ortasında konumlandığından, sosyal alan olarak çalışan ortak mekân, diğer mekânlara yapının ön tarafında bulunan ve doğu-batı eksenine paralel olan koridor ile yayılmak için başlangıç noktası oluşturmaktadır. Bu koridorun iki ucunda yapıya giriş sağlayan diğer iki giriş yer almaktadır. Bundan dolayı araştırma merkezinin zemin katında bulunan mekânlar genel olarak karşılıklı girişlerin oluşturduğu iki sirkülasyon hattının etrafında kümelenmektedir. Mekân kümeleri toplantı salonu, ofis, derslik, laboratuvar, çok amaçlı salon, yeşil alan ve teknik birimler gibi mekânlardan oluşmaktadır. Bodrum katı bir kapalı otopark ve çeşitli teknik birimler içermektedir.

Folkart Narlıdere Evleri, kapalı ortak alanları olan ve birbirinden yaya veya araç yolları ile ayrılan dört adet bina grubundan oluşmaktadır. Her bina grubunun alanında sosyal mekânlar olarak havuz ve yeşil alanlar bulunmaktadır. Yaya girişleri genel olarak kapalı olan ortak alanlardan sağlanmışken, otopark girişleri ortalarından geçen araç yolu üzerinden yapılmaktadır. Konut binalarına ulaşım, kapalı ortak alanlardan merdiven ve asansörleri kullanarak köprüler ile gerçekleştirilmektedir. Bu binalarda, 4+1, 3+1, dubleks ve teraslı farklı tip ve büyüklüğe sahip çeşitli daireler yer almaktadır. Bunun dışında bina gruplarının ortak mekânları olarak yeşil alanlar ve çocuk parkı görülmektedir.

İstanbul Resim ve Heykel Müzesi, diğer girişlerin aksine yapının ana girişi araç yolu ile ilişki içindedir. Giriş kapıları daha çok yapının zemin katında bulunan sosyal mekânlara geçiş vermektedir. Üst katlarda yapının strüktüründe asılı duran kapalı kapsül şeklinde tasarlanan sergi mekânları ve wc bulunmaktadır. Kapsüller rampa, merdiven ve asansörler ile doğrudan ilişkili köprüler ile bağlanmaktadır. Üç kat boyunca tekrarlanan bu mekân kurgusu en üst katta değişerek sosyal mekânlara sahip bir kurguya dönüşmektedir.

Sirkülasyon/Odak Mekân: Sancaklar Cami'nde, giriş kapılarının alt avluya doğrudan bağlantılı olması, yaya sirkülasyonu akışkanlığı için önemlidir. Sirkülasyon aksları daha çok avludan başlayarak diğer mekânlara yayılmıştır. Kadın mahfili ve imam lojmanı için yaya sirkülasyonu hem avludan hem de ana ibadet alanından sağlanmaktadır. Yapının işlevini sağlayan ana ibadet mekânı, yapı için merkezi

odak olarak algılanmaktadır. Yan odalarda kısmen kapalı avlu ve kadın mahfili yer alırken, arka odakta arka avlular, havuz alanı, otopark, yürünebilir çatı ve kütüphane bulunmaktadır.

Dalaman Havalimanı Dış Hatlar Terminali'nde, yaya sirkülasyonu giden yolcu katı için giriş alanında başlamakta olup yolcu holünde dağılmaktadır. Yolcu holünden itibaren sirkülasyon hattı check-in kontuarları ardından pasaport kontrolünden geçerek Duty Free'ye, sonrasında biniş köprülerine binmek üzere yolcu bekleme salonlarına kadar uzanmaktadır. Gelen yolcu katı sirkülasyonu ise, biniş köprülerinden başlayarak yolcu holü ve pasaport kontrolünden sonra bagaj alma salonunda yayılmaktadır. Sirkülasyon hattı bagaj alma salonunun ardından gümrük kontrol alanından geçerek gelen yolcu çıkış alanında bitmektedir. Yapıda giden yolcu holü ve bagaj alma salonu merkezi odaklar olarak algılanmaktadır. Yan odalarda giriş alanı, kontrollü giden yolcu holü ve gelen yolcu holü yer alırken, arka odakta araç yolları, yolcu bekleme salonları ve uçak pisti bulunmaktadır.

Bergama Kültür Merkezi'nde, ana işlevi sağlayan kütlelerin iç avluya doğrudan bağlantılı olması, avluyu yaya sirkülasyonu açısından ön plana çıkartmaktadır. Sirkülasyon aksları avluyu saran satış birimlerin arasında bulunan boşluklardan süzülerek, avluda bulunan yeşil ve sosyal alanlara ve iç mekânlara yayılmaktadır. Yapının ana kütesinde bulunan konferans salonları merkezi odaklar olarak algılanmaktadır. Yan odalarda fuaye alanları yer alırken, arka odakta kütüphane, iç avlu, otopark ve satış birimleri bulunmaktadır.

Antakya Müze Oteli'nde, zemin katından başlayan yaya sirkülasyonu, en üst kat dışında bütün yapıya köprüler ile bağlanmaktadır. Sirkülasyon köprüleri her katta gerekli işleve göre değişiklik göstermektedir. Ayrıca yapının çeşitli yerlerinde düşey sirkülasyon elemanlarının bulunması, kullanıcıların farklı yerlere ulaşması için kolaylık sağlamaktadır. Yapının ana işlevlerini sağlayan müze ve otel odaları merkezi odaklar olarak algılanmaktadır. Yan odalarda geçiş köprüleri ve giriş alanları yer alırken, arka odakta teras ve yeşil alanlar bulunmaktadır.

Zorlu Center'da, yaya sirkülasyonu, girişlerden başlayarak yapı tarafından sarılan iç avluda yayılmaktadır. İç avludan sonra sirkülasyon hattı, performans ve sanat merkezinin yanında tüm yönlerde bulunan kapılardan dağılarak otel, rezidans ve alışveriş merkezi gibi bütün mekân ve birimlere uzanmaktadır. Yapının ana işlevlerini sağlayan performans salonunun sahnesi, satış birimleri, otel odaları ve iç avlu gibi çeşitli mekânlar merkezi odaklar olarak algılanmaktadır. Yan odalarda PSM'nin fuaye alanı, iç avlunun giriş alanı ve katların sosyal alanları yer alırken, arka odakta yapının giriş alanları ve park bulunmaktadır.

ODTÜ Araştırma Merkezi'nde, araç ve yaya yolundan itibaren başlayan yaya sirkülasyonu, kot farkından oluşan merdivenleri geçerek zemin katında bulunan karşılıklı girişlere ulaşmaktadır. Girişlerin oluşturduğu iki ana sirkülasyon hattını kullanarak koridorlar ile ofis, derslik ve laboratuvar gibi mekânlara yayılmaktadır. Toplanma görevi olan sosyal alan ve konferans salonu ile yapının ana işlevini sağlayan ofis, derslik ve laboratuvar merkezi odaklar olarak algılanmaktadır. Yan odalarda giriş mekânları ve koridor gibi sirkülasyon alanları yer alırken, arka odakta yapının içinde ve dışında bulunan yeşil alanlar bulunmaktadır.

Folkart Narlıdere Evleri'nde, yaya sirkülasyonu, bina grupların aralarından geçen ve doğrudan kapalı otoparklara geçiş imkânı veren araç yolundan başlamaktadır. Yayalar, bu yoldan itibaren kapalı alanlara geçtikten sonra çeşitli katlarda bulunan dairelere, sosyal ve yeşil alanlara ulaşım imkânı vermektedir. Yapının ana işlevini sağlayan daireler merkezi odaklar olarak algılanmaktadır. Yan odalarda teras ve geçiş köprüleri yer alırken, arka odakta iç ve dış avlular, yeşil alanlar ve araç yolları bulunmaktadır.

İstanbul Resim ve Heykel Müzesi'nde, zemin katının dış mekânından başlayan yaya sirkülasyonu, zemin kat hariç bütün yapıya köprüler ile dağılmaktadır. Sirkülasyon köprüleri, aynı düzene sahiptir, her katın özelliklerine göre biçimsel değişiklik göstermektedir. Yapının işlevini sağlayan sergi mekânları merkezi odaklar olarak algılanmaktadır. Yan odalarda geçiş köprüleri ve giriş alanları yer alırken, arka odakta galeri boşlukları, teras ve dış sosyal alanları bulunmaktadır.

Mekânsal Kapalılık/İç-Dış İlişkisi: Seçilen örneklerin hepsinde mekânsal kapalılığı destekleyen çeşitli öğeler bulunmaktadır. Düşeyde duvar, korkuluk, kot farkı, ayırıcı eleman ve su öğeleri varken, yatay düzlemde yeşil çatı, tavan, açılır tavan ve saçaklar ile sağlanmaktadır. İç-dış mekân bağlantıları görsel olarak cam giydirme cephe ve üst pencere ile sağlanmaktadır. İç mekânı dış mekândan tamamen ayıran elamanlar ise çatı, saçak ve duvarlardır. Bütün katlarda mekânlar arası fiziksel olarak bir süreklilik bulunurken, görsel akışkanlık özelliği ise, cam giydirme cepheler ve doluluk boşlukların değişimi ile gerçekleşmektedir.

Diğer Kaliteler: Seçilen örneklerin hepsinde dış mekânların çeşitli yerlerinde su öğeleri olarak süs havuzları bulunmaktadır. Yeşil alanlar, yapıların birçok yerinde iç ve dış mekân olarak çim, çiçek, çalı ve ağaç şeklindedir. Yapıların aydınlatması doğal olarak cephe ve üst pencerelerden sağlanmaktadır. Yapay aydınlatma dolaylı-dolaysız biçimde temin edilmektedir. Kot farkları dış mekânda sadece yükselti, iç mekânda yükselti, merdiven ve rampa biçimindedir. Yapılarda ağırlıklı olarak (ara/soğuk) gri ve tonları ön plana çıkarken, tefrişlerde farklı renkler seçilerek çeşitlilik artırılmaktadır. Doğal yumuşak doku olarak yeşil öğeler kullanılmışken, malzeme, kot ve strüktür tekrarları ile sert dokular oluşmaktadır. Malzeme olarak yapıların içinde belli olacak şekilde beton, bazı strüktürlerde metal, cephe, korkuluk ve tavanlarda cam, tefriş ve dekoratif öğeler gibi yerlerde kompozit, taş ve ahşap malzemeler kullanılmaktadır.

Tematik Oluşum Bulguları

Sancaklar Cami, Dalaman Havalimanı, Bergama Kültür Merkezi, Antakya Müze Otel, Zorlu Center karma yapı, ODTÜ Araştırma Merkezi eğitim yapısı, Folkart Narlıdere birleşik konutları, İstanbul Resim ve Heykel Müzesi restorasyon projesi; Bağlımsallık/İz Sürmek, Kamusalılık/Geçirgenlik, İmgenin Sarsılması ve Sürdürülebilirlik söylem/kavramları üzerinden incelenmiştir.

Bağlımsallık/İz Sürmek: Sancaklar Cami'nde, İslami soyut değerler ile birlikte iklim, topoğrafya ve malzeme gibi yerin fiziksel özellikleri değerlendirilmektedir. Dalaman Havalimanı'nda, sıcak hava koşulları nedeniyle iklimsel yönlendirmeler ve kütle-örtü ilişkisine uyumlu özgün tasarım özelliği öne çıkmaktadır. Bergama Kültür Merkezinde, yere ait tarihi soyut-somut özellikler kullanılarak fiziksel mekân oluşumu ve kütleli bağlantılı topoğrafik uyum sağlanmaktadır. Antakya Müze Otelde, çevrenin arkeolojik, tipolojik ve iklimsel özellikleri değerlendirilip farklı mimari yönelimler ele alınmaktadır. Zorlu Center karma yapıda, tarihi değerler ve geçmişle kurulan mekânsal diyalog iletişimi önemsenmektedir. ODTÜ Araştırma Merkezinde, yerin tarihsel izi ve yeni-özgün değerler ön plana çıkarılmaktadır. Folkart Narlıdere birleşik konutlarda, kültürel süreklilik ve yapı tipolojisinin farklılaştırılmasıyla kütle-işlev etkileşimi artırılmaktadır. İstanbul Resim ve Heykel Müzesi restorasyon projesinde, tarihi değerler, eskinin varlığını göstermesi ve yeni eklerle uyumsal diyalogun kurulması sağlanmaktadır.

Kamusalılık/Geçirgenlik: Sancaklar Cami'nde, sokak aksı üzerinde yer alan duvarın boşaltılması ile kamusalılık/geçirgenlik sağlanarak iki farklı kotta bulunan avlular birbirine bağlanarak ortak kullanıma açılmaktadır. Dalaman Havalimanı'nda, açık saçak altları ve iç mekânda kurgulanan odak mekânlarıyla sosyo-kültürel gereksinimlere alternatifli cevap vermektedir. Bergama Kültür Merkezinde, mekânsal kurgu biçimlenmesiyle ve topoğrafik çözüm önerisiyle ortak yaşam boşluğu sağlamaktadır. Antakya Müze Otelde, iç mekânı biçimlendiren avlu ve sokak kurgusu işlevsel birimlerle entegre olarak akışkan ortak yaşam alanları sunmaktadır. Zorlu Center karma yapıda, zemin kat kütle birleşiminde yapılan geri çekilmelerle lineer erişilebilirlik ve görsel aks oluşturulmaktadır. ODTÜ Araştırma Merkezinde, kurgulanan geçiş ve toplanma mekânları kütle bütünselliğinde ele alınmaktadır. Folkart Narlıdere Birleşik konutlar, sınırlı sayıda kullanıcı için tasarlandığından yarı özel mekân derecelenmesi göstermektedir. İstanbul Resim ve Heykel Müzesi restorasyon projesinde, zemin kat düzenlemeleriyle sağlanan erişilebilirlik ve yapısal gereksinimler ölçüsünde kullanımsal olarak bina ölçeğinde sağlanmaktadır.

İmgenin Sarsılması: Sancaklar Cami'nde, form oluşumu, farklı iç mekân çözümlenmesi, mimari obje detaylandırılması (minare, kürsü, mihrap, minber vs.)

ve tefekkür alanlarının iç-dış mekânlarda dengelenmesi konvansiyonel yaklaşımın dışında ele alınmaktadır. Dalaman Havalimanı'nda, masif kütle, örtü entegrasyonu ve iç mekân ortak avlu oluşumları değişim göstermektedir. Bergama Kültür Merkezi'nde ve ODTÜ Araştırma Merkezi'nde, imgesel sarsılma görülmemektedir. Antakya Müze Otel'de, çeşitli işlevsel ve kütleli entegrasyon oluşumu, çelik çok parçalı yapı görünümü ve ortak avlusal yaklaşımlarıyla çevreye göre özel olma durumu ön plana çıkmaktadır. Zorlu Center karma yapıda, yeşil çatı dokusunun sürekliliğinde kopartılmış şekilsel yatay parçalı kulelerin entegrasyonu ve yapılar arasındaki geçişli ortak kullanımlı biçimsel avlu oluşumunun farklılaşması parça-bütün ilişki değişimini ifade etmektedir. Folkart Narlıdere Birleşik konutlar, standart tipolojik yapının dışında ele alınması ve çevreden farklı olma özellikleri kendini göstermektedir. İstanbul Resim ve Heykel Müzesi restorasyon projesinde, tarihin izlerinin korunarak geleceğe aktarılması, mimari eskime yapısal ve kullanışsal olarak kullanıcılarına sunulmaktadır.

Sürdürülebilirlik: Mimari sürdürülebilirlik, farklı biçimlenme, kütleli ve mekânsal çözüm önerilerini içermektedir. Yapı kurgusunu yönlendiren, yeşil alanlar, yeşil çatılar, su ögeleri, gölge, doğal ışık, doğal havalandırma ve sürdürülebilir malzemelerin kullanıldığı görülmektedir. Bütün yapıların elektromekanik sistemler içinde, gri su kullanımı ve atıksal değerlendirmelerle doğaya, çevreye zararın en aza indirgenmesi hedeflenmektedir.

SONUÇ

Mimarlık, diğer disiplinler ile ilişki içinde olan akılcı ve sosyal bir disiplindir. Geçmiş ve gelecek arasında yaşanmışlıkların/yaşanacakların mekânsal boşluk üzerinde kurgulanan tasarımlar ile insanlar arasındaki diyalogun oluşması, toplumların anlaşılabilirliği/tanınabilirliği açısından önemlidir. Mimarlar, yeni fikirler üreten, özgün, soyut ve somut arasındaki dengeyi sağlayan aktörler olarak, tasarım ve uygulama sürecinde insan ölçeğini, teknik/teknolojiyi, sosyal durumları ve çevre bilgisini bir araya getirmelidir.

Çağdaş mimarlık ortamında kendine özgü, tasarım anlayışı ile çalışmalarını sürdüren Emre Arolat, farklı konularda (dini, ulaşım, kültür, otel, karma, eğitim, konut, restorasyon), kendini tekrar etmeyen uygulama ve fikir projeleri ile ön plana çıkmaktadır. Mimari söylemlerini/kavramlarını/felsefesini güncel gelişmeler/okumalar ile destekleyerek biçim-işlev, parça-bütün ilişkisini mekân, bina ve kent ölçeğinde değerlendirmeye almaktadır. Yapı analizlerinde incelenen fiziksel mimari kaliteler; form oluşumu, mekânsal örgütlenme, mimari kalite, detay çözümleri, yapı, kütle-kabuk ilişkisi, topoğrafya-kütle entegrasyonu, eski-yeni arasında kurulan diyalog, insan odaklı mekân tasarımını desteklerken, tematik oluşumda ise, bağlamsallık/iz sürmek, kamusal/geçirgenlik, imgenin sarsılması, sürdürülebilirlik, geçişkenlik kaliteleri sosyal/toplumsal mekân bütünselliğini oluşturmakta ve birbirini tamamlamaktadır. Her yapının kendine özgü, işleve yönelik farklı çözüm önerileri getirmesi üzerinden yapılan mekânsal analizler ile kurgusal olarak planlanan sağlıklı ve yaşayan/yaşanan mekânlar konsepti örtüşmektedir.

Tasarımlarının bulunmuş oldukları yere göre biçimlenmesi, kente nitelik ve kimlik kazandırması ön plana çıkmaktadır. Kullanıcılarına mimari kalite kapsamında çözüm önerileri ve detaylandırmalar sunularak mimari estetik değerlerinin artırılması, pekiştirilmesi ve duygusal bir atmosfer oluşturarak geleceğe dair diyalog kurması hedeflenmektedir. Bununla birlikte mekân-yer-bina ölçeğinde yaşanmışlıklar üzerinde kurulan bağ ile kişisel ve toplumsal yaşanacakların özgün bir anlama sahip olması amaçlanmaktadır. Emre Arolat (EAA), konvansiyonel mimarlığın sınırlarını zorlayarak, evrensel mimarinin hazır çözümlerini reddederek, durum odaklı bir tasarım pratiği sürdürüp, yere özgü çözüm arayan, farklı tasarlayıp düşünen, yazan ve söyleyen mimarlardandır. Mimari gündemi takip edip üretebilen, tasarım anlayışının gelecek kuşaklara aktarılabilirliği ve tasarım eğitimi içinde örnek gösterilebilmesi için yaratıcı mimarların fikirlerine, düşüncelerine, uygulamadaki inceliklerinin anlaşılmasına, araştırılmasına

yönelik önemin verilmesi gerekmektedir. Her dönemin ortaya koyduğu mimari yaratıcılık ve yönelimler kendi bağlamı içinde değerlendirilmeli ve arka plandaki nedenleri ile birlikte çözümlenerek yorumlanmalıdır. Mimari tasarımların fiziksel varoluş boyutu ve konsepti, mimarın dünya görüşünü, entelektüel alt yapısını yansıttığından topluma yararlı olmalı, sosyolojik, kültürel ve politik çerçevede olumlu örnekler oluşturması hedeflenmelidir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır, 1. yazar % 50, 2. yazar % 50 oranında katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

İncelenen yapı görsellerinin, çizimlerinin temini ve tematik yaklaşım için kullanılan kalitelerin belirlenmesindeki katkılarından dolayı Emre Arolat ve (EAA) ekibine teşekkür ederiz.

Çatışma Beyanı

Çalışmaya dair herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Etik Kurul Beyanı

Etik kurul onayı gerektiren bir çalışma değildir.

KAYNAKÇA

- Arendt, H. (1994). *İnsanlık durumu* (B. S. Şener, Çev.). İletişim Yayınları.
- Arolat, E. (2020). *Scent of the trace*. ORO Editions.
- Arolat, E., & Paşolar, G. (2007). *Dalaman havalimanı*. Yem Yayınları.
- Arolat, E. (2021a). Emre Arolat'ın Mimarlığı Üzerine Görüşme-1, [Konuşma metni].
- Arolat, E. (2021b). Emre Arolat'ın Mimarlığı Üzerine Görüşme-2, [Konuşma metni].
- Berger, J. (2019). *Görme biçimleri*. Metis Yayınları.
- Canbakal Ataoğlu, N. C. (2009). *Çağdaş mimaride bir antitez: Sirkülasyon* [Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Karadeniz Teknik Üniversitesi].
- Ching, F. D. K. (2002). *Mimarlık biçim mekân ve düzen*. YEM Yayınları.
- Cook, P. (1996). *Primer*. Academy Editions.
- Çevik, S. (1991). *Mekân-kimlik-kimliklendirme Trabzon sokakları örneği* [Doktora Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Karadeniz Teknik Üniversitesi].
- Demirkaya, H. (1999). *Mekân kavramının tarihsel süreç içinde incelenmesi ve günümüzde mekân anlayışı* [Doktora Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yıldız Teknik Üniversitesi].
- Diñçer, Ö. (2005). *Mimari mekân organizasyon sürecinde mekânsal hemyüzey birleşim ve entegrasyon kavramlarının analizi* [Doktora Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Dokuz Eylül Üniversitesi].
- Eraydın, Z. (2016). Kentsel markalaşma stratejilerinin kent belleği ve kent imgesi üzerine etkileri. *İdealkent Dergisi*, 7(20), 830-855.
- Ersoy, Z., Süer, D. (2002). İç'teki dış. *Yapı Dergisi*, (248), 62-68.
- Foster, N. (2001). Lord Foster of Thames bank. *Architectural Design*, 71(4), 32.
- Gültekin, A. B. (2007). Yapı malzemelerinin çevresel etkilerinin bazı normlar bağlamında irdelenmesi. *Tasarım Dergisi*, 170, 120-124.
- Gür, Ş. Ö. (1996). *Mekân organizasyonu*. Birsen Yayınevi.
- Gür, Ş. Ö. (2007, 26 Temmuz). Mimarlıkta bağlamcılık üzerine. *Arkitera*. <https://v3.arkitera.com/k179-mimarlikta-baglamcilik-uzerine.html> (07.02.2021).
- Irmak, H. (2019). *Bir monografi denemesi: Mimar Boğaçhan Dünderalp ve başka mimarlık olasılıkları* [Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mardin Artuklu Üniversitesi].
- İnceoğlu, M. (2004). *Mimarlıkta söylem kuram ve uygulama*. Tasarım Yayın Grubu.

- Jones, J. C. (1982). *Design methods*. Van Nostrand Reinhold Company.
- Onat, E. (1991). *Mimarlık, form ve geometri*. Elif Yayınevi.
- Önem, A. B. (2004). *Çevre algılama ve kentsel kimlik: Haliç üzerine bir yöntem önerisi* [Doktora Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul Teknik Üniversitesi].
- Özdoğan, H. (2002). *Türkiye’de meydanlar* [Doktora Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Karadeniz Teknik Üniversitesi].
- Rapoport, A. (1990). *Meaning of the built environment*. The University of Arizona Press.
- Rogers, R. (2001). Lord Rogers of Riverside. *Architectural Design*, 71(4), 36.
- Sennett, R. (1996). *Kamusal insanın çöküşü*. Ayrıntı Yayınları.
- Shane, G. (1976). Contextualism, *Architecture Design*, (46), 676-679.
- Şahin, F. (2005). *Alışveriş merkezlerinin biçimlenmesinde önemli boyutlardan kamusal mekân ve kamusalılık olgusu* [Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Karadeniz Teknik Üniversitesi].
- Şahin, F. (2011). *Günümüz alışveriş merkezlerinde kentsel kamusal mekân olgusu* [Doktora Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Karadeniz Teknik Üniversitesi].
- Yürekli, İ., Yürekli, H. (2004). Mimari tasarım eğitiminde enformellik. *İTÜ Dergisi/a*, 3(1), 53-62.

GÖRSEL KAYNAKÇA

- Tablo 1 a, b, c, d: Sancaklar Cami Projesi EAA Arşivi’nden temin edilerek yazarlar tarafından yeniden çizilmiştir (07.03.2021).
- Tablo 1 e, f: Arolat, E. (2011-2013). *Sancaklar Mosque*. Emre Arolat Architecture. <https://emrearolat.com/project/sancaklar-mosque/> (15.02.2021).
- Tablo 2 a, b, c, d: Dalaman Havalimanı Projesi EAA Arşivi’nden temin edilerek yazarlar tarafından yeniden çizilmiştir (07.03.2021).
- Tablo 2 e, f: Arolat, E. (2013-2019). *Dalaman International Airport Terminal II*. Emre Arolat Architecture. <https://emrearolat.com/project/dalaman-international-airport-terminal-ii/> (15.02.2021).
- Tablo 3 a, b, c, d: Bergama Kültür Merkezi Projesi EAA Arşivi’nden temin edilerek yazarlar tarafından yeniden çizilmiştir (07.03.2021).
- Tablo 3 e, f: Arolat, E. (2010-2016). *Bergama Cultural Center*. Emre Arolat Architecture. <https://emrearolat.com/project/bergama-cultural-center/> (18.02.2021).
- Tablo 4 a, b, c, d: Antakya Müze Otel Projesi EAA Arşivi’nden temin edilerek yazarlar tarafından yeniden çizilmiştir (07.03.2021).
- Tablo 4 e, f: Arolat, E. (2010-2019). *The Museum Hotel Antakya*. Emre Arolat Architecture. <https://emrearolat.com/project/the-museum-hotel-antakya/> (18.02.2021).
- Tablo 5 a, b, c, d: Zorlu Center Projesi EAA Arşivi’nden temin edilerek yazarlar tarafından yeniden çizilmiştir (07.03.2021).
- Tablo 5 e, f: Arolat, E. (2007-2014). *Zorlu Center Mixed Use Complex*. Emre Arolat Architecture. <https://emrearolat.com/project/zorlu-center-mixed-use-complex/> (22.02.2021).
- Tablo 6 a, b, c, d: ODTÜ Araştırma Merkezi Projesi EAA Arşivi’nden temin edilerek yazarlar tarafından yeniden çizilmiştir (07.03.2021).
- Tablo 6 e, f: Arolat, E. (2012). *Metu Research Center*. Emre Arolat Architecture. <https://emrearolat.com/project/metu-research-center/> (22.02.2021).
- Tablo 7 a, b, c, d: Folkart Narlidere Evleri Projesi EAA Arşivi’nden temin edilerek yazarlar tarafından yeniden çizilmiştir (07.03.2021).
- Tablo 7 e, f: Arolat, E. (2006-2009). *Folkart Narlidere Housing*. Emre Arolat Architecture. <https://emrearolat.com/project/folkart-narlidere-housing/> (25.02.2021).
- Tablo 8 a, b, c, d: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Projesi EAA Arşivi’nden temin edilerek yazarlar tarafından yeniden çizilmiştir (07.03.2021).
- Tablo 8 e, f: Arolat, E. (2011-2013). *Istanbul Museum of Painting and Sculpture*. Emre Arolat Architecture. <https://emrearolat.com/project/istanbul-museum-of-painting-and-sculpture/> (25.02.2021).